
TAKÁCS LÁSZLÓ

Apró adalék Szent Patrik Purgatóriuma magyarországi befogadástörténetéhez

A 17. század hatvanas éveinek elején jelent meg az a Szent Patrik Purgatóriumáról szóló, latinból fordított magyar nyelvű könyvecske, amely ugyan időről-időre előkerült a szakirodalomban, és néhány oldalnyi terjedelmű részletét közölték is modern szövegkiadások, ám alapos filológiai vizsgálatnak nem vetett alá a szaktudomány. Bár a magyar szövegnek a fordítás alapjául szolgáló latin eredetivel való összevetése egyelőre várat magára, a tanulmány néhány szövegrészlet alapján azt igyekszik igazolni, hogy ezt a filológiai munkát érdemes elvégezni, hiszen a betoldások, kiegészítések alapján olyan fordítói szándék bontakozik ki, amely alapján a magyar fordításnak határozott teológiai célja volt, szoros összefüggésben a túlvilági életre vonatkozó korabeli felekezetközi teológiai vitákkal.

Kulcsszavak: magyar fordítás, teológiai vita, Szent Patrik Purgatóriuma, túlvilági élet

Az írországi Donegal megyében lévő Lough Derg-tó egyik szigetén található, a hagyomány szerint „Szent Patrik Purgatóriuma” néven ismert barlang fölkeresése, és a barlangba való aláereszkedés gyakorlata régóta ismert Magyarországon és a magyar irodalomban.¹ Az ősi ír zarándokhely ugyan csak a 12. század után vált széles körben népszerűvé Európában, írásos bizonyíték van arra, hogy a 14. század derekán, Nagy Lajos király uralkodása idején egy bizonyos György lovag fölkereste a helyet és látomásait,² egy évszázaddal később pedig a még ismertebb Tar Lőrinc ereszkedett alá a Purgatóriumba, s az alászállásról írásos doku-

¹ Legkorábbra a *Peregrinatio Laurentii Taar* című latin nyelvű költemény datálható. Vö. VOIGT (1989: 232).

² A magyar szakirodalomban először FELSMANN (1895: 439–459) értekezett a szövegről.

mentumot is beszerzett Dublinban.³ A barlanghoz kapcsolódó hiedelmek aztán még szélesebb körben váltak ismertté Tinódi Lantos Sebestyénnek köszönhetően, aki Zsigmond királyról szóló krónikás énekében emlékezett meg Tar Lőrinc pokoljárásáról.⁴ A következő században Fortunatus német nyelven megfogalmazott históriájának Írországból játszódó részében kapott hangsúlyos szerepet Szent Patrik Purgatóriuma, s ezt az először 1509-ben megjelent, majd később dramatizált művet 1651-ben magyar nyelven is kiadták.⁵ Tar Lőrinc története vagy a magyar Fortunatus alapján tehát bizonyosan állítható, hogy a 17. században az írni-olvasni tudó magyarok körében ismert volt, hogy Írországból fölkereshető az a barlang, amelybe bizonyos előkészületek elvégzése után leereszkedve meg lehet pillantani a túlvilágot, a Pokol gyötrelmeit éppúgy, mint a Paradicsom örömeit. Alighanem e zarándokhely széleskörű ismertségének köszönhetően jelent meg aztán a 17. század hatvanas éveinek elején az a magyar nyelvű kiadvány, amely Szent Patrik Purgatóriumáról szól.⁶ Erről a kiadványról, amelynek fordítóját csak néhány éve sikerült Monok Istvánnak és Zvara Edinának azonosítaniuk,⁷ először Turóczi-Trostler József értekezett a Magyar Nyelvőr 1933-as évfolyamában megjelent tanulmányában.⁸

A 17. század az ír történelem különösen tragikus időszaka, ebben a században ugyanis a VIII. Henrik uralkodását követő újabb angol uralkodók, majd Oliver Cromwell is egyre kegyetlenebben, rendkívül kíméletlenül bántak a katolikus írekkel és az ír papsággal, aminek következtében sok ír a kontinens katolikus országaiba menekült. A tudós ír papok egy része Párizsban, illetve Leuvenben talált menedékre és otthonra, s nemzeti érzéstől áthatott nagyszabású hagiografikus munkájukat a katolikus uralkodók védőszárnya alatt folytatták. Az ír katolicizmus jelentőségének felmutatása jegyében jelent meg 1624-ben Thomas Messingham

³ Az előbbi magyar fordítását és a Tar Lőrinc-hez kapcsolódó szövegeket V. KOVÁCS Sándor adta ki 1985-ben.

⁴ Vö. KATONA (1907: 500–507), POSONYI (1942: 26–54).

⁵ Vö. NEMESKÜRTY (1984: 23–189).

⁶ RMK I. (1577).

⁷ MONOK–ZVARA (2020: 144–145), HAUSNER (2001: 332–340).

⁸ TURÓCZI-TROSTLER (1933: 101–107).

(1575–1638?) nagyszabású *Florilegium Insulae Sanctorum* című műve, amely Szent Patrik, Szent Brigida, Szent Columba és sok más híres ír szent életrajza mellett tartalmazza azt a Szent Patrik Purgatóriumáról szóló rövid értekezést, amelynek a zarándokhely középkori ismertségét köszönheti, vagyis Henry Saltery (Henricus Salteriensis) írását, amely – egy rövidebb bevezető rész után – főként a barlangba le-leereszkedő Oenus lovag látomásairól szól. Turóczi-Trostler, alighanem a cím és a szöveg néhány részlete alapján, először arra a megállapításra jutott, hogy a magyar fordítás Messingham kiadásának latin szövege alapján készült, s véleményét Hausner Gábor is osztotta abban a tanulmányában, amelyben a kötet megjelenését 1661–1662-re datálta. Később azonban – ahogy arra legutóbb Knapp Éva hívta fel a figyelmet⁹ – Turóczi-Trostler elbizonytalanodott, és egy újabb írásában azt vetette föl, hogy a fordító inkább John Colgan (1592–1658) munkája alapján dolgozott.¹⁰ A Donegalból származó ír ferences szerzetes ugyanis közel két évtizeddel Messingham után jelentette meg hatalmas munkáját, az *Acta Sanctorum Hiberniae* első két kötetét (több kötete nem is jelent meg) Louvainben, 1645-ben *Acta Sanctorum veteris et maioris Scotiae, seu Hiberniae sanctorum insulae* [...], illetve 1647-ben *Trias Thaumaturga – Triadis Thaumaturgae seu Divorum Patricii Columbae et Brigidae trium veteris et maioris Scotiae seu Hiberniae sanctorum insulae communium patronorum acta...* címmel. Turóczi-Trostler elbizonytalanodása érthető, hiszen Messingham szövege – az alább közölt rövid részlet alapján is egyértelműen – nem szolgálhatott a magyar fordítás alapjául.

Magnus Patricius dum in Hibernia verbum Dei praedicaret, & multis ibi miraculorum signis coruscaret, infideles illius patrię homines terrore tormentorum infernalium a malo reuocare, & Paradisi gaudiorum promissione studuit in bono confirmare. Sed ipsi affirmabant, se plano sermone ad Christum non conuersuros, nisi aliqui eorum, & tormenta illa malorum, & gaudia bonorum pos-	Iolehet hogy ezen chudákkal ragyogo Hiberniay Sz. Patricius, Püspök, Tudományának, szentségének, és tellyes életének chak arra a céllra igazgatta Sommáját; miként Christus Jesus drága sebeibül kj forró piros Vérének folyámiual, örök kárhozattul már egyszer megváltt keresztynit, vagy örök kinokkal, es fogakot chikorgattato faidalmokkal, gonoszságnak uttyátul el rettentethetné,
---	---

⁹ Vö. KNAPP (2023: 8–9).

¹⁰ TURÓCZI-TROSTLER (1934: 31).

sent intueri, quatenus rebus visis certiores fierent quam promissis. Beatus vero Patricius Deo devotus, etiam tunc pro salute populi deuotior in vigilijs, ieiunijs, & orationibus, atque operibus bonis effectus est : & quidem dum talibus pro salute populi inten deret, pius Dominus Iesus Chriftus ei visibiliter apparens, duxit eum in locum desertum, & ostendit illi speluncam rotundam, & obscuram intrinsecus, & dixit: *Quisquis veraciter pœnitens , & in fide constans hanc speluncam ingressus fuerit, et spatio unius diei, ac noctis moram in ea fecerit, ab omnibus purgabitur peccatis, quibus in tota vita sua Deum offendit: atque per illam transiens non solum tormenta malorum ,fed si in fide constanter perseuerauerit, videbit & gaudia beatorum.*

vagy mennyiei Boldogságnak lépes mézet csöpögü édességével, menyországra Vezérlő igaz ösvényre, édesgettethetné: mindazonáltal, mind ennyi imádsági böitölése, faratsaga, szenvedése, szarandoksága, intése es praedikallása utánis, egyebet nem hallot Hiberniának vakmerü, Isten ellen rugoldozó, es pokolra hanyat hamlok rohanó Nemzetségétül, ellenkező Szóknál, kik torkok szakattából, aszt kjaltják vala hogy mind addig Kristushoz nem térnek, sem pedig sok czudájnak és praedikallásnak nem hisznek: valameddig közülük némellyek, mind a bünösök gonoszságáért érdemlet kinzo faidalmokat, mind pedig Szentek chelekedetit, és érdemeit jutalmazó, s, koronázó ajandekokat, örömeke, koronakot nem látnák; mert ugy inkább szemekkel latot, hogy sem fülökkel hallot dolgoknak hihetnének.

Boldog Patricius pedig, mind annyi heaba tett faratsagat sem teknitvén [sic!], lelkekért valo munkálkodásatul meg nem szűnt: sőt inkább Hibernia Nemzetségének üdvösségeért faratságában sörényebb volt: Midőn azért továbbis Nemzetségének üdvösségeért nyughatatlankodo elméjével gondolkodnék, imé az Emberi Nemzetnek meg Valtoja á Krisztus Iezus, láthatoképpen kezében nyitván Evangéliumnak igéit, és egy pálczát, (mellyek még mostis Hiberniában nagy kinchül tartatnak) meg jelenék nekj: és á meg nevezett pálcza, hody Kristus Iezustul kedves Szolgájának, ugy mint Sz. Patricius Püspöknek adatot, mai napigis Iesus pálczájának mondatik, s, nevestetik, és mind eddiglenis, valaki Hiberniában Hiberniay Püspökségre emeltetik, ezen pálczával tiszteltetik, és ajándékoztatik.

	Ezek így lévén, megjelent Úr Iezus, Sz. Patricius Püspököt egy pusztára vezetté, á holot egy forgó a vagy kerekded szabásu Vermet mutatván nékj, eképpen szolla á Szentnek: Valaki igaz töredelmes szível, tiszta lelki ösmérettel, igaz hittel meg erosittet, ebben á veremben alá szálván, egy napot és egy etczakát tölt, életének minden féle búneitül meg menekedik, és meg óldosztatik: sőt nem csak gonoszoknak kinnyáit látni fogia, hanem még a Boldogok gyöniörüségétis, megh kostollia: így szólván szeme elől el tűnék.
--	--

Ezzel szemben a Colgan által kiadott második kötet 273. oldalán található az az *Appendix VI.* című rész, amely Szent Patrik Purgatóriumáról szól. Ebben a kötetben az ajánlólevél után a következő módon kezdődik a Szent Patrikról szóló rész:

Igitur Magnus S. Patricius, qui à primo est secundus (4) qui dum in Hibernia verbum Dei prædicaret, atque miraculis gloriosus coruscaret, studuit infideles (5) hominum illius patriæ animos terrore tormentorum infernalium à malo reuocare, & paradisi gaudiorum promissione in bono confirmare; dicebant, ad Christum nunquam se conuersuros, nec pro miraculis, quæ videbant per eum fieri, nec per eius prædicationem, nisi aliqui eorum, & tormenta illa malorum, & gaudia bono[rum] possent intueri, quatenus rebus visis certiores fierent, quàm promissis. Beatus verò Patricius Deo deuotus, etiam tunc pro salute populi deuotior in vigiliis, jeiuniis, & orationibus, atque operibus bonis effectus eft. Et quidem dum talibus pro salute populi intenderet bonis, pius dominus Iesus Christus ei visibiliter apparuit, dans ei textum Euangeliorum, & baculum vnum, qui vsque huc pro magnis, & pretiosis reliquiis in Hibernia, vt dignum est, veneratur. Idem autem baculus, pro eo quod Christus Iesus illum dilecto suo Patricio contulit, Baculus Iesu cognominatus eft: Quicumque verò in patria illa fuerit Archiepiscopus, hæc habet, scilicet, textum, & baculum, quassi pro signo summi Praesulatus illius patriæ. Sanctum verò Patricium Dominus in locum desertum adduxit, & vnam fossam rotundam, intrinsecus obscuram ibidem ei ostendit,

dicens; Quisquis veraciter poenitens, vera fide armatus, fossam eandem ingressus, vnus diei, ac noctis moram in ea faceret, ab omnibus purgaretur totius vitae suae peccatis (6) sed & per illam transiens, non solùm visurus esset tormenta malorum, verumetiam, si in fide constanter egisset, gaudia beatorum.

Jól látszik, hogy Colgan szövege inkább szolgálhatott a fordítás alapjául, mint Messinghamé, érdemes azonban a latin szöveget és annak magyar fordítását egymás mellé tennünk, hogy a szöveg magyar tolmácsolója munkájának sajátos vonásai nyilvánvalóvá váljanak:

Igitur Magnus S. Patricius, qui à primo est secundus (4) qui dum in Hibernia verbum Dei prædicaret, atque miraculis gloriosus coruscaret, studuit infideles (5) hominum illius patriæ animos terrore tormentorum infernalium à malo reuocare, & paradisi gaudiorum promissione in bono confirmare; dicebant, ad Christum nunquam se conuersuros, nec pro miraculis, quæ videbant per eum fieri, nec per eius prædicationem, nisi aliqui eorum, & tormenta illa malorum, & gaudia bono[rum] possent intueri, quatenus rebus visis certiores fierent, quàm promissis.	Iolehet hogy ezen chudákkal ragyogo Hiberniay Sz. Patricius, Püspök, Tudományának, szentségének, és tellyes életének chak arra a célra igazgatta Sommáját; miként Christus Jesus drága sebeibül kj forró piros Vérének folyámiual, örök kárhozattul már egyszer meg váltlt keresztyénit, vagy örök kinokkal, es fogakot chikorgattato faidalmokkal, gonoszságnak uttyátul el rettentethetné, vagy mennyiei Boldogságnak lépes mézet csöpögü édességével, menyországra Vezérlő igaz ösvényre, édesgettethetné: mindazonáltal, mind ennyi imádsági böitölése, faratsaga, szenvedése, szarandoksága, intése es praedikallása utánnis, egyebet nem hallot Hiberniának vakmerü, Isten ellen rugoldozó, es pokolra hanyat hamlok rohanó Nemzetségétül, ellenkező Szóknál, kik torkok szakattából, aszt kjaltják vala hogy mind addig Kristushoz nem térnek, sem pedig sok czudájnak és praedikallásznak nem hisznek: valameddig közülük némellyek, mind a bünösök gonoszságáért érdemlet kinzo faidalmokat, mind pedig Szentek chelekedetit, és érdemeit jutalmazó, s, koronázó ajandekokat, örömeket, koronakot nem látnák; mert ugy inkább szemekkel latot, hogy sem fülökkel hallot dolgoknak hihetnének.
--	---

Beatus verò Patricius Deo deuotus, etiam tunc pro salute populi deuotior in vigiliis, jeiuniis, & orationibus, atque operibus bonis effectus eft. Et quidem dum talibus pro salute populi intenderet bonis, pius dominus Iesus Christus ei visibiliter apparuit, dans ei textum Euangeliorum, & baculum vnum, qui vsque huc pro magnis, & pretiosis reliquiis in Hibernia, vt dignum est, veneratur. Idem autem baculus, pro eo quod Christus Iesus illum dilecto suo Patricio contulit, Baculus Iesu cognominatus eft: Quicumque verò in patria illa fuerit Archiepiscopus, hæc habet, scilicet, textum, & baculum, quassi pro signo summi Praesulatus illius patriæ.	Boldog Patricius pedig, mind annyi heaba tett faratsagat sem teknitvén [sic!], lelkekért valo munkálkodásatul meg nem szűnt: sőt inkább Hibernia Nemzetiségének üdvösségeért faratságában sörényebb volt: Midőn azért továbbis Nemzetiségének üdvösségeért nyughattatlankodo elméjével gondolkodnék, imé az Emberi Nemzetnek meg Valtoja á Krisztus Iezus, láthatóképpen kezében nyitván Evangéliumnak igéit, és egy pálczát, (mellyek még mostis Hiberniában nagy kinchül tartatnak) meg jelenék nekj: és á meg nevezett pálcza, hody Kristus Iezustul kedves Szolgájának, ugy mint Sz. Patricius Püspöknek adatot, mai napigis <i>Iesus pálczájának</i> mondatik, s, nevestetik, és mind eddiglenis, valaki Hiberniában Hiberniai Püspökségre emeltetik, ezen pálczával tiszteltetik, és ajándékoztatik.
Sanctum verò Patricium Dominus in locum desertum adduxit, & vnam fossam rotundam, intrinsecus obscuram ibidem ei ostendit, dicens;	Ezek így lévén, megjelent Úr Iezus, Sz. Patricius Püspököt egy pusztára vezetté, á holot egy forgó a vagy kerekded szabásu Vermet mutatván nékj, eképpen szolla á Szentnek:
Quisquis veraciter poenitens, vera fide armatus, fossam eandem ingressus, vnus diei, ac noctis moram in ea faceret, ab omnibus purgaretur totius vitæ suæ peccatis (6) sed & per illam transiens, non solum visurus esset tormenta malorum, verumetiam, si in fide constanter egisset, gaudia beatorum.	Valaki igaz töredelmes szível, tiszta lelki ösmérettel, igaz hittel meg erosittet, ebben á veremben alá szálván, egy napot és egy etczakát tölt, életének minden féle bűneitül meg menekedik, és meg óldosztatik: sőt nem csak gonoszoknak kinnyáit látni fogia, hanem még a Boldogok gyöniörüségétis, megh kostollia:
Sicque ab oculis eius Domino disparente...	így szólván szeme elől el tűnék.

Bár ez a latin szöveg részben már korábbi művekben is felbukkan, ilyen terjedelemben csak Colgannál olvasható, ami biztossá teszi, hogy az *Acta Sanctorum Hiberniæ* volt a magyar fordítás forrása. Az egymás mel-

lé állított két szöveg közti különbségek ugyanakkor arra is rávilágítanak, hogy a magyar fordító meglehetősen szabadsággal egészítette ki a latin szöveget, és nagy hangsúlyt fektetett a Pokol borzalmainak és a Paradicsom örömeinek ábrázolására, s mindezt barokkos modorban tette, hiszen sehol sem találjuk meg a latin szövegben annak megfelelőjét, hogy „miként Christus Jesus drága sebeiből kj forró piros Vérének folyámiual, örök kárhozattul már egyszer meg válttt keresztyénit, vagy örök kinokkal, es fogakat chikorgattato faidalmokkal, gonoszságnak uttyátul el rettentethetné, vagy mennyiei Boldogságnak lépes mézet csöpögü édességével, menyországra Vezérlő igaz ösvényre, édesgettet-hetné.” A latin szöveg meglehetősen prózaian csak ennyit mond: *studuit infideles hominum illius patriæ animos terrore tormentorum infernalium à malo reuocare, & paradisi gaudiorum promissione in bono confirmare [...]*.

Miután az újabb kutatás kiderítette, hogy a fordító minden bizonnyal Kralics István, Esterházy Pál káplánja, s az is nagyon valószínű, hogy fordítása alapjául Colgan szövege szolgált, tanulságos az a részlet is, amelyre a magyar fordítás kapcsán már idézett tanulmányában először Knapp Éva hívta fel a figyelmet.¹¹ A *Visio Gunthelmi* közlése ugyanis – a (terjedelmi okokból itt mellőzött) szövegösszevetés alapján egyértelműen – Colgan szövegén alapul, az előtte való részlet azonban a fordító nagyfokú önállóságát is bizonyítja. A latin szöveg Szent Ambrosus-idézete ugyanis meglepő módon a magyar fordításban olyasmivel egészül ki, ami hiányzik az eredetiből:

<i>Et quod de Paradiso terrestri ibi loquatur S. Gregorius ipse indicare videtur alibi (vt citat Dionisius Carthusian. supra c. 31.) dicens; Quoniam primus homo per vetiti esum ligni perdidit Paradisum, illuc introduci non possumus, nisi per abinentiam salutarem. Et Ambrosius in Lucam. illuc redeundum est nobis, vnde eiectus est Adam.</i>	Hogy pedig Sz. Gergely a földi Paradichomról szóllott légyen, ki tetczik azon Szent Gergelynek szavaiból, mellyeket karthusianus Dyenes <i>supra cap. 31.</i> eképpen hoz elő: mivelhogy Adam Atyánk, a megh tiltot gyümölchnek étele miat kj vettetett Paradichombul, oda senkj nem mehet lelky böitölés nélkül. Szent Ambrus pedig, in <i>Lucam</i>, aszt mongya, visza köl térnünk oda, a hanna Adám Atyánk kj üzetett: mivel azért földi Paradichomból üzetet ki, oda köl viszontag térnünk.
---	---

¹¹ Vö. KNAPP (2023: 8).

	Nem tagadhattyuk tehát ezen Anya- szentegyhaznak szent Doctori ellen, Sz Patricius Purgatoriumiának Historiaiában emlitet Paradichomot.
--	--

A földi Paradicsomról szóló részlet kiegészítése és nyomatékosítása egyértelműen a fordító betoldása, ami egyszerre árulja el értelmezői és polemikus szándékát. Mivel a latin szöveggel való összevetés során korábban csak a retorikus kiegészítést regisztrálhattuk, ez a második részlet megerősít abban, hogy a mű magyar fordításának teológiai polemikus iránya is volt, amellyel a túlvilágról szóló korabeli teológiai diskurzushoz kapcsolódott.¹² A bemutatott kiegészítések alapján megkövethető tehát a kijelentés, hogy a Colgan-féle szöveg és a magyar fordítás az egész munkára kiterjedő összevetése tovább árnyalhatja a kiadást szorgalmazó mecénás, valamint a munkát elvégző fordító szándékait és céljait.

Források

- NEMESKÜRTY 1984 NEMESKÜRTY I. (szerk., bev., jegyz.), *Fortunatus és Magelóna története*, Budapest, 1984.
- RMK I. 1577 F. K. I., *Sz. Patrícus Purgatoriumjáról való história*, Bécs, [1662 – 1663].
- V. KOVÁCS 1985 V. KOVÁCS S. (szerk.) – BELLUS I. – BORONKAI I. – ÉRSZEGI G. – IMRE F. (ford.), *Tar Lőrinc pokoljárása*, Budapest, 1985.

Felhasznált irodalom

- BOOTH–TINGLE 2021 Ph. BOOTH – E. TINGLE (ed.), *A Companion to Death, Burial, and Remembrance in Late Medieval and Early Modern Europe, c.1300–1700*, Brill’s Companions to the Christian Tradition 94, Boston, 2021.
- FELSMANN 1895 FELSMANN J., *György magyar vitéz vezeklése a Purgatoriumban*, Egyetemes Philologiai Közlöny (1895), 439–459.
- HAUSNER 2001 HAUSNER G., *A Sz. Patrícus Purgatoriumjáról való história kiadásának történetéhez*, Magyar Könyvszemle, 117 (2001), 332–340.
- KATONA 1907 KATONA L., *Túlvilági látomások kódexeinkben*, Akadémiai Értesítő (1907), 500–507.

¹² Vö. BOOTH–TINGLE (2021: 39–44).

- KNAPP 2023 KNAPP É., *Martin von Cochem három purgatóriumtörténete: Szöveg-változatok és metamorfózisok*, Irodalomtörténeti Közlemények, 127 (2023), 3–31.
- MONOK–ZVARA 2020 MONOK I. – ZVARA E., *Bibliográfiai újdonságok az Esterházy-könyvtárból 1. Sz. Patricius purgatoriumjáról való historia...* (Bécs, 1662–1663), Magyar Könyvszemle, 136 (2020), 144–145.
- POSONYI 1942 POSONYI E., *A Tar Lőrinc-monda és a Szent Patrik Purgatóriumi víziók keletkezése*, Magyarságtudomány (1942), 26–54.
- TURÓCZI-TROSTLER 1933
TURÓCZI-TROSTLER J., *Az ismeretlen tizenhetedik század: Szent Patricius purgatoriumáról való história*, Magyar Nyelvőr, 62 (1933), 101–107.
- TURÓCZI-TROSTLER 1934
TURÓCZI-TROSTLER J., *A Szent Patricius Purgatóriumáról való Histórianak forrása?*, Magyar Nyelvőr, 63 (1934), 31.
- VOIGT 1989 VOIGT V., *Purgatóriumjárás*, Világirodalmi lexikon 11, Budapest, 1989, 232.

A Small Contribution to the History of the Reception of St Patrick's Purgatory in Hungary

In the early 1660s, a booklet on the Purgatory of St Patrick, translated from Latin into Hungarian, was published. While it has occasionally appeared in literary discussions and a few pages have been included in modern editions, it has not yet undergone a thorough philological study. Although a detailed comparison between the Hungarian text and the Latin original on which the translation is based remains to be conducted, this study aims to demonstrate, through analysis of select passages, that such an examination is highly worthwhile. The insertions and additions in the text reveal a deliberate translational approach, suggesting that the Hungarian version was crafted with a specific theological intent. This intent appears to be closely tied to contemporary inter-confessional theological debates regarding the afterlife.

Keywords: translation, theological controversy, St Patrick's Purgatory, after-life